

Integreren en reflecteren.

DRIE CONCRETE LESSUGGESTIES VOOR GEÏNTEGREERD SCHRIJVEN

In onze dagelijkse klaspraktijk zetten we sterk in op schrijfvaardigheid en taalbeschouwing. Uit gesprekken met vakgroepen blijkt echter dat het minder evident is om die twee in onze opdrachten te integreren. Vaak komt schrijven als 'louter schrijven' aan bod, los van andere vaardigheden of taalbeschouwing.

Deze bijdrage schetst drie lessuggesties voor de eerste en tweede graad. Elke suggestie voldoet aan de volgende eigenschappen: (1) het resultaat is telkens een schrijfopdracht, (2) het eigenlijke schrijven komt voort uit luisteren, lezen of taalreflectie en (3) nadenken over taalgebruik (zinslengte, tekstopbouw, vormcorrectheid, woordkeuze, register) staat centraal bij de uitvoering en de reflectie. De lesideeën willen leraren inspiratie bieden bij het uitwerken van geïntegreerde schrijfopdrachten.

Gino Bombeke

Over de auteur

GINO BOMBEKE

gaf 14 jaar les in het secundair onderwijs. Momenteel is hij vakbegeleider Nederlands voor Katholiek Onderwijs Vlaanderen in de regio Mechelen-Brussel en lector aan de SLO Nederlands van de KU Leuven.

LESSUGGESTIE 1:

LEZEN, (HER)-SCHRIJVEN EN TAALREFLECTIE

Geef leerlingen verschillende bronteksten rond één onderwerp of laat hen die zoeken. Je kunt dit bewust beperken tot geschreven bronnen, maar je kunt leerlingen ook vragen om (een bepaald aantal) audiovisuele en (een

bepaald aantal) geschreven bronnen te combineren. Geef je leerlingen ook een verschillend schrijfdoel en een publiek (kinderen in de lagere school, jonge moeders, bejaarden, mensen met veel/weinig voorkennis, enzovoort) en vraag hen om kerninformatie uit de bronnen te halen met dit doel en publiek in het achterhoofd. Vervolgens brengen ze deze gegevens samen in een schema. Laat leerlingen in een volgende fase een tekst schrijven vanuit een passende tekststructuur. Hierbij kiezen leerlingen het meest geschikte teksttype (zoals

een artikel, flyer, brochure). Bovendien denken ze na over het effect van doel en publiek op hun taalgebruik en de layout van het eindproduct. Het resultaat dienen ze op een afgesproken moment in. Je kunt er ook voor kiezen om een gesproken eindresultaat te laten maken. Leerlingen werken dan bijvoorbeeld een instructiefilmpje uit. Ook hier staan het publiek en het doel voorop (een bepaalde website, een instructiefilmpje voor in de klas, een bericht dat op het vliegtuig afgespeeld wordt, een verwelcoming op de opendeurdag,...).

In een derde fase reflecteren leerlingen op elkaars taalgebruik. Kopieer de producten een aantal keer en leg ze vooraan in de klas. Als je koos voor de spreekversie van deze opdracht, dan kun je de audio- of beeldfragmenten ook beschikbaar maken in de elektronische leeromgeving. Vraag de leerlingen om een vooraf afgesproken aantal producten te lezen of te beluisteren. Je kan de leerlingen daarbij ook eigenaarschap geven, door hen (voor een stuk) mee te laten kiezen van wie ze de opdrachten willen lezen. Waak er dan wel over dat elk product minimaal twee keer bekeken wordt door een andere leerling. Voor elk product dat ze lezen of beluisteren, schrijven de leerlingen neer wat het tekstdoel en het doelpubliek was en geven aan hoe ze dit merken aan het taalgebruik, de woordkeuze, en de zinsbouw. Daarnaast noteren ze voor elk element wat goed was en doen ze minimaal twee concrete suggesties om het eindresultaat bij te sturen. Verzamel de feedback en geef die aan de leerling die de tekst schreef. Zo krijgt elke leerling naast een cijfer met algemene feedback van jou ook verschillende suggesties van medeleerlingen. Vraag de leerlingen om de twee meest zinvolle suggesties die ze kregen te markeren en laat hen noteren hoe ze deze tips concreet kunnen inpassen. De leerlingen dienen ten slotte een tweede, definitieve versie van hun schrijfproduct in. Bij het herwerken houden ze rekening met de gegeven feedback.

LESSUGGESTIE 2: INFORMEREN EN OVERTUIGEN

Deze opdracht vertrekt van een informatief luisterfragment (*Karrewiet*, het radio-nieuws, een video op deredactie.be, een fragment op Kennisnet). Laat leerlingen in een eerste fase luisteren en vraag hun om notities te nemen bij de inhoud.

In een volgende fase vergelijken ze deze informatieve bron met een column. Je kunt kiezen uit een van de volgende opties:

- Leerlingen krijgen een column over het onderwerp. Je stelt dan vragen naar het standpunt van de auteur, het verschil tussen beide tekstsoorten en de manier waarop je dit merkt aan taalgebruik en woordkeuze.
- Je kunt er ook voor kiezen om twee columns over hetzelfde onderwerp te geven en leerlingen te laten zeggen welke mening het dichtst bij hun eigen mening aansluit. Dit schrijven ze uit in een tekst (al dan niet met schrijfkader).
- Laat leerlingen reageren op een column of op afzonderlijke argumenten, laat ze drie gelijkenissen en twee verschillen zoeken bij de inhoud, of vraag je leerlingen om de stijl te vergelijken (na een les over taalgebruik, register en stijl).

LESSUGGESTIE 3: SCHRIJVEN VANUIT LV EN MV

Geef leerlingen een aantal werkwoorden (*gaan, zoeken, geven, vragen, kopen, voorstellen*) en vraag hun om met die woorden zinnen te maken. In deze stap kun je het best een vast onderwerp (Kaat, Theo, Ona, Aaram of de eigen naam) geven. Vervolgens vraag je leerlingen om de gemaakte zinnen in duo te bekijken en na te gaan of onderstaande elementen in orde zijn. Zorg ervoor

dat leerlingen kunnen terugvallen op taalhulpmiddelen (spellingoverzicht in handboek, schema's met werkwoordsvervoeging, hulpkaarten, een vraaghoek met aanwezige co-teacher, enzovoort).

- Begint elke zin met een hoofdletter?
- Eindigt elke zin met een leesteken?
- Zijn de werkwoorden correct gespeld?
- Is de zin correct opgebouwd?

In een derde fase vraag je leerlingen om een korte tekst te schrijven op basis van deze zinnen. Vraag hun om alle LV's en MV's (in twee verschillende kleuren) aan te duiden. Je kunt ervoor kiezen om op te geven dat het geheel minimaal 3 LV's en 2 MV's moet bevatten.

Ten slotte vraag je de leerlingen om na te gaan:

- of elke zin hetzelfde onderwerp heeft;
- of alle namen met een hoofdletter geschreven zijn;
- of alle zinnen met een hoofdletter beginnen en met een leesteken eindigen;
- of alle zinnen correct opgebouwd zijn.

Bij de beoordeling ga je na of alle LV's en MV's correct aangeduid zijn en of leerlingen rekening hielden met de criteria uit de reflectiefase. Bovendien geeft deze oefening heel wat mogelijkheden om te reflecteren op taalsysteem en eigen taalgebruik of dat van medeleerlingen: de teksten die leerlingen afleveren, zijn bijvoorbeeld een ideale vertrekbasis om in een volgende les aan de slag te gaan met verwijfwoorden en voornaamwoorden. De teksten zullen immers vaak verzamelingen zijn van losse zinnen en storende herhalingen bevatten.

Differentiëren

Deze derde lessuggestie leent zich sterk tot differentiatie. Je kunt de verschillende opties aanbieden en leerlingen laten kiezen welke opdracht ze uitvoeren. Het is ook mogelijk om te differentieren in de moeilijkheidsgraad van de audiobronnen of columns. Een derde mogelijkheid is om een opdracht toe te wijzen op basis van eerder gemaakte evaluaties.